

Ìííáíë ààõü øàøíóóä áà ýðð ççéí çíõèöóóèàèò

Хүйтэн дайны үед социалист системд багтаж байсан Ìííáíë Óëñад 1990 онд ардчилсан хувьсгал өрнөж, àðä÷èëсан хөгжлийн замыг сонгосноос хойш шилжилтийн үеийн өөрчлөлт, шинэчлэлт 20 øàðàì æèè үргэлжилж байна. Ýíý ðóãàòààíä манай орны íèéãíèéí áçðèè è ðçðýý, ñàèáàðð çíäñýí ^{00ð÷èè}èò ààð÷, íèéãíèéí øèíý ðàðèèòàà, øèíý ðíäòíèòí, øèíý çíýð ççéè ðèèàøèæ áàéíà.

Óëñ ðð, ýàèéí çàñàà, íèéãíèéí ðçðýýий тэдгээр ^{00ð÷èè}èò ççä íü íèéãíèéí íðóí ñàíààíд хүчтэй нөлөө үзүүлж нийгмийн сэтгэлгээ нэг намын íýä ççýè ñóððèí ðçèýýñíýýñ áçðýí àíäèæèð÷, íèíí óðãàè÷ ççýè, эрх чөлөө, àðä÷èèèí çíýýíæýýð ðíäíðíèèíäíäí àíèèí. Монгол Улсад аливаа хүнийг үзэл бодол, итгэл үнэмшил, шашин шүтлэгээр нь ялгаварлан үзэх явдал одоо нэгэнт үеэ өнгөрөөсөнд тооцогдож, энэ ололтыг цаашид бататган хэвшүүлэх явдал төрийн бодлогын чухал бүрэлдэхүүн хэсэг болж байна.

Øàøèí øçðèýãèéí ^{0í00}àèéí áàéèàè

Дурдсан шилжилтийн ðóãàòààíä Ìííáíë÷óóáí ççýè ñàíààíä ààðñàí çíäñýí ^{00ð÷èè}èèéí íýä íü олон арван жилийн турш øàøèíäçén үзлийг хүчээр тулгаж, øàøèí øçðèýãèéä хавчин хориглодог байсан байдлаас øàøèí шүтлэггүй ðèéñýí ñííáíèò ðì. ^{0í00}àðèéí Ìííáíèä èðãýä øàøèí øçðýð, ýñ øçðýð ýðð ÷èè00á00 ÷èè00òýè ýäèýæ áàéíà. Íèíí íèèèèéí ñàíàè àíäèíí ñóãàèèàààààð Ìííáíèí ðçí àííí íäñàíä ðçðýä÷àèéí 80 øàðàì ðóáü íü øàøèíä ðàèèàè ðáíààæ áàéèàà áóðó аль нэг øàøèí øçðèçã ãýñýí íýäýý áèé.¹

Ýíý áíè шашин шүтлэгийн ^{00ð0è} áàéèàè ñíèèàèèçíí çàèéíðýýñ маш богино хугацаанд эрс ^{00ð÷èè}áñíííг ðàððóèæ áàéíà. ^{00ð0ð} ðýèáýè ^{0í00ñ0í} çóóíü 80-èàà íü ñççè çàèéí ñóãàèèàààààð ðçí àííí 20 ààðóè ðóáü íü øàøèí øçðàýãýý ðçèýýí çàø00ð÷ áàéæýý.² Óóðàéí çàà Ìííáíè Óëñíí ðýíæýýí Áóááíí øàøíü ðíðíí äàíò ñçí ðèèä è ñçñýäòíýýд çèè÷èèýý ççççèæ áàéñàí ðì. Гэхдээ тэрхүү сүмд очиж залбирал үйлдэх нь олон хүний хувьд албан тушаал болон амьралдаа нөлөөлөх олон зүйлээр дэнчин тавьсан эрсдэлтэй алхам байсан юм.

Òýãáýè ^{0í00}àðèéí Ìííáíèí øàøèí øçðèýãèéí áàéèèüä ààðààò 3 ççèèýýð ðíäíðíèèèè àíèíò áàéíà. - çíä:

¹ 2004 íä ÌÓÈÑ-èäñ ýäóóèñàí ñóãàèèàà

² ØÓÀ-èéí ÕÑÝÒçðýýýíçýýñ ýäóóèñàí ñóãàèèàà

1-дo; Ўиiaиeиi eдaяaeei aeeyio ieiio iu xaбei oзoeyaeea yдоyieyae, aeu iya xaбиia нiiiaiо aиeжe. Yiу iu oyaiеe °a°d oоoiui aiuaдаeын хэрэгцeэ болсон байна.

2-дo; Ўиiaиe-ooa шyтдэг шашны oоaiиa ижил биш aиeae xaбиu oлон төрлүүдeэс үүдэлтэй өөр хорондоо ялгаа бүхий xaбиu aзeya ieeayieyaaзayya oоaaaaааo aaeaae ззнсанийг нoaa-a-a iioeiо aиeиi.³

Ианай орны xaбei oзoya-aeei aioid уламжлалаа дагаж aоaaui xaбиia oзoya-a-a хyн амын cиoеeio хувийг yauehyд aaeia. (Noaaeaaaaааd oзи aiui 2/3-aaн eeзз oynya iu aоaaeнoоaa) Ўиiaиeиi eaqadooai oоaiиa ehei xaбei eaуaдоyе нyдаyae aaeia. Oззи-eyi oзи aiui ooiiaze oynaeei aoiа oеaixaeaeo a° i°da°eeei oзoeya i°e°oye oyayud aaeia.

Yaayud oеaixaeaeo xaбei oзoeyayyn aaiа oеaixaeaeo aон, хeiу xaбиia нiiеdоii oзoyo, oaeaddoi ayiae-a-aeei ieeaiеei azeazza хeiyud aad- edae aaeia. Ooaeеaae, oduа °ii° iu iiaiea aadaa i°e°azе aaenai oonaaeooaaan aaiui ayd-zza, oianiui zaeei ayayiozza, aadoeнoоaa, ya iyaeеei нzieioyi cyda хeiу oonaae -eayeeea нiiеdоia-aiui azeazza бий болсон aaeia. I°i aiidi aadeiu xaбei iieiiein oеaaаoae ayналaae oзoeyaeei azeaeei o°e°e°a-a aaeia. Eeiозz iiaiea iei xaбиu i°o°e aaeaae iyayio аeе aиеayy.

3-дo; Xaбei oзoeyaeei azeazza aeе aиeнnoop oyayia ze-e-yo, ydo xaаa хамгаалах, зcyе aiaeиi eeydoeeyo aaeaoeaa, нz i oеeazza ieiio zznэн aaeaoeaaаa aиеов. 2009 iu yoiee aaeaaad OqAOb-ia azdoazze, ze aaeеaaаa yaooeaaad c°a°d°e aani xaбиu aaeaoeaaaiui oii 450 aadoe aieni aaeia.⁴ ziyyn 230 id-ei aopо 50 oоai iu iiaieui oеaixaeaeo aоaaui xaбиu нz i oеeazza, 170 aadoe iu odenoeei -ea aadeiaаoae xaбиu aaeaoeaaа, eheiui xaбиu 40 xaоai laao (нz i), zeanyi iu aonaa xaбиu aaeaoeaaaoaа aaeia. Idi iodaеei qadeaaaiui aaeaoeaaaiui xaеaaeoaad c°a°d°e aaaaze aoeaa xaбиu aaeеaaаa yaooeae aoe aaqdooaiui oii 100-aaн aani ai aynyi aeai aон iyayy aeе. Yiayn oadaаa odenoeei aiei aonaa хeiу xaбиu aaeaoeaaaoaiui oii xэдэн жилийн өмнөхөc yдн °ni°i байна.

Ўиiaиe aadu xaбиu ydo zzei cидeooeaeou aaeaae

Ўиiaиe oеnaa ze-e-еae aaeaaa xaбei, нz i oеeaeei oadeeoaaiu oaeaaad ydo zzei cидeooeaeouг 3 o°d°eа хуваан aa- zcyae aiei. - zia:

1. ianyi ooeei oзoyiee cидeooeaeo
2. O°d нz i oеeaeei daeoeoaiu тухай хуулийн cидeooeaeo
3. Aonaa naaad (ydz, qadeaa, o°a°eioдeei г.м.) ydo zzei oзoyi ayо xaбei oзoeyayе oiaiiоie cидeooeaeo

³ N.Oyayiaia. Iiaie adou xaбиu i°o°e aaeaae. OA, 2003 ii

⁴ OqAOb-iu iyayuyud (457 oеeaeei aaeaoeaaad)

Ийгэе Оёноуи оёиу (1992 ий) - иануи оооёеиá о°ò øàøíú , о°ò ñçì ðеéá õïïðííáúí ðàðеёоáà áíеíí еðäýáеéí øàøин шүтэх үдõ, үдõ ÷°е°оíеé òàеéààð ихээхэн чухал çààеòоóà áеé. Óоòáеéááе, - иануи оооёеéí áñäçäýýð ççéеééá ýíä ïíөéíí äóðäàð ááеíà. Ýíý ççéеééí 1 äçäýýð çààеòáà “Ийгэе оёнаá о°ò íú øàøíàà òçíäýòäýæ, øàøеí íú о°ò°° äýýáýеíý.” оýíýýí о°ò øàøíú ðàðеёоáàáíú çíäñýí çàð÷íúä òоññáñáí ááеíà. Ìоí ççéеééí 2-ð çààеòáà “Ò°ðеéí ááеáóоёеááà øàøíú, ñçì ðеéá оёñ о°òеéí çéé àæеéеáááàà үдõеýí ýáóоёæ áíеííäçé.” оýíýýí о°òеéí ááеáóоёеááà áà øàøíú ááеáóоёеááúí өөр хоорондын çàäáийг тогтоож °áñ°í юм.

Ийгэе Оёноуи - иануи оооёеиá “òçíеééá øàøеí øçòеýäýýð íú ýеáááàðеáí áááóóðòáæ çé áíеíí.” (14.2) äýýá “Ийгэе Оёноуи еðäýí øàøеí øçòýõ, ýñ øçòýõ үдõ ÷°е°°á áàòàеáàòàе ýäеýõ (16.15) á°á°°á еéíýýñ ïö áíеíí ááеíú ááеááе çàðеáñáí òíðеíеáíеä ÷ òçíеé øàøеí øçòýõ, ýñ øçòýõ үдõ ÷°е°°á òоооёеáð оýçäáàððеáæ áíеííäçé” гэж çààñáí ðì. - иануи оооёеéí ýíý ççýе ñàíàà áóñáá салбар òоооёеóááá тусгагдсан. Ёéíòçç Манай улсын çíäñýí òоооёиар о°ò øàøíý үйл хэргийг тусгаàрлаж, øàøíú үдõ ÷°е°°á төрөөс хамааралгүй эдлэх боломж, нөхцлийг бүрдүүлсэн юм.

Үндсэн хуульд о°ò áà ñçì ðеéáеéí õïïðííáúí ðàðеёоáàáá òоññáе òоооёеар çíðеёоóоéíä оýíýýí çààñíú áááóó 1993 ий “Ò°ò, ñçì ðеéáеéí ðàðеёоáàáíú òóòáе” òоооёеéá ïàðеáíáíòàññ áàòàеñáí бөгөөд энэ бол манай улсын түүхэнд сүм хийдийн харилцааг хуулиар зохицуулсан анхны тохиолдол юм.

Шашин, сүм хийдийн тухай эрх зүйн зохицуулалтын хэрэгжилт,
цаашдын хандлага

Ò°ò, ñçì ðеéáеéí ðàðеёоáàáíú òóòáе òоооёийг - иануи оооёеéí äýýð äóðäñáí суурь үзэл санаа болон çàð÷íúí òçòýýíä áíеííäñòоóеж баталсан ðì. Áýðäýý ýíý òоооёьд “буддын болон мусульман шашин, бөө мөргөлөөс бусад шашны номлол, сургалт, сурталчилгааг тухайн шашны сүм хийдээс гадуур явуулахыг хориглоно”, Тус улсад шашны байгууллагын шугамаар шашин номын зорилгоор ирснээс бусад гадаадын иргэн, харьяалалгүй шашны сурталчилгаа явуулахыг хориглоно” гэж заасныг 1994 онд зарим иргэд эсэргүүцэн Үндсэн хуулийн цэцэд гомдол гаргасны дагуу эдгээрийг Үндсэн хуулийн цэц хэлэлцээд Үндсэн хуулиар шашин шүтэх эрх чөлөөг баталгаажуулсан заалтуудыг зөрчсөн тул хүчингүй болгох шийдвэр гаргасан билээ.

1993 ийá áàòеáááñáí ýíý òоооёеиá °íä°ðñ°í 15 æеéеéí òóáàòàáíä Үндсэн хуулийн цэцийн дээрх шийдвэрээс өөр íýýеò °ò÷°өò ïðíñäçé ááеíà. Áýòýе өнгөрсөн 10 гаран жилийн хугацаанд ийгэеуи øàøíú àíüäðáеä íýäýäýòçéө íеíí °ò÷°өòèççä áàð÷, олон төрлийн шашин зэрэгцэн орших өеýí í°ò°ө байдал бодитой áеé áíеñíí íú øàøíú үдõ ççéí

